

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
Quality of Life of the Elderly Persons in Nonthaburi Municipality, Nonthaburi Province

ภัทราภรณ์ ดั่งเรือง¹, ผศ.ดร.นันทิชา หาสนธิ²

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาความแตกต่างของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านร่างกาย ตามลำดับ 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต,ผู้สูงอายุ,เทศบาลนครนนทบุรี

Abstract

The objective of this study was 1) to study the level of the quality of life of the elderly persons in Nonthaburi Municipality, Nonthaburi Province, and 2) to study difference of quality of life of the elderly persons in Nonthaburi Municipality, Nonthaburi Province by separate personal factors. The 400 elderly persons in the zone of Nonthaburi Municipality are the samples used in the research. The questionnaire is used as an instrument in the research; and frequency distribution, percentage, mean of standard deviation, T-test and F-test are used in data analysis. The finding of the research results indicated that: 1) the overall level of the quality of life of the elderly persons in Nonthaburi Municipality, Nonthaburi Province, was in high level. Upon consideration on individual aspects, the finding indicated the highest mean in environment, and the secondary mean in social relationship, mind and body, respectively, and 2) the different personal factors such as sex, age, educational level, occupation, and income had indifferent level of the quality of life.

Keywords: Quality of Life, Elderly Persons, Nonthaburi Municipality

บทนำ

จากสังคมไทยในปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 17 เป็นอันดับสองของอาเซียนที่รองจากประเทศสิงคโปร์ และจะมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสถานการณ์การสูงอายุของประชากรไทย พบว่า ประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมสูงอายุแล้วมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งหมายความว่า สังคมที่มีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 14 และจากการคาดการณ์ ในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด คือ การที่มีผู้สูงอายุ มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย, 2560)

ดังนั้นการที่มีประชากรกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้ส่งผลต่อโครงสร้างประชากรของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป คือ การที่มีอัตราส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่อัตราส่วนจำนวนประชากรวัยแรงงานที่เริ่มลดลงและนำไปสู่ผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยรวม จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องมีความรับผิดชอบต่องานของตนเองมากขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ อีกทั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีภารกิจในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การดูแล การสงเคราะห์ให้กับผู้สูงอายุในการจัดบริการสาธารณะ สร้างการมีส่วนร่วม การให้บริการทางด้านสาธารณสุขและการส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริมในการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยเน้นให้เกิดความเท่าเทียมและความเสมอภาคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุกระดับ และนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในทุกมิติ เพื่อเป็นการลดภาระการพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุ

เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 38.9 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครที่ครอบคลุม 5 ตำบล 93 ชุมชน ซึ่งมีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ทั้งหมด 256,346 คน ซึ่งทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว และจากการสำรวจข้อมูลพบว่า จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลนครนนทบุรีคิดเป็นร้อยละ 18.6 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 14 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเทศบาลนครนนทบุรีได้เข้าสู่สังคมสูงวัยตามเกณฑ์ที่กำหนดของสหประชาชาติไปแล้วที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรช่วงวัยอื่น (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558) ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวทางด้านงบประมาณ การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ การบริการสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวก สวัสดิการ ที่ไม่ครอบคลุมและทั่วถึง อีกทั้งจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ ร่างกาย จิตใจ การขาดรายได้ต่อการดำรงชีพ และรวมถึงผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพัง ถูกละเลยขาดที่พึ่งและคนดูแลที่อาจนำไปสู่ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHO, 1993) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับผู้สูงอายุในการกำหนดเป็นนโยบายในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการพัฒนาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุที่มีจำนวน

ผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นในอนาคตต่อไป ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าในการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำมาพัฒนาในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในพื้นที่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จำนวน 36,435 คน (กองพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2561)
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อทำการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ
2. ขอบเขตตัวแปร
2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
2.2 ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม
3. ขอบเขตเวลา
ระหว่างเดือน มีนาคม 2562 – พฤษภาคม 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิจัย
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และความแตกต่างของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล
2. ขั้นตอนการทําวิจัย
การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) และทำการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) และตอนที่ 2 คำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เครื่องมือแบบสอบถามเป็นแบบลักษณะแบบเลือกตอบ (Checklist) ลักษณะคำถามปลายปิดแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในระหว่างเดือน มีนาคม 2562 – พฤษภาคม 2562 จำนวน 400 ชุด ข้อมูลที่นำมาศึกษาได้มาจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการวิจัยที่มีคุณภาพ ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.86

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาวรรณกรรม วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามมาตรวจนับคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำค่าที่ได้มาประมวลข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการประมวลผล ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติที่ใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) ค่าความถี่ (Frequency) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ และส่วนที่ 2 ข้อมูลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

2) ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

3) ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็น คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

4) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference statistic) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) การทดสอบโดยใช้ค่าสถิติวิเคราะห์ค่า t-test (Independent sample t-test) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่ 2 กลุ่ม เป็นอิสระต่อกัน ได้แก่ เพศ และ อายุ

2) วิเคราะห์ F-test (Independent sample F-test) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One -way Analysis of Variance) ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ถ้าหากว่าผลการทดสอบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจะต้องทำการทดสอบเป็นรายคู่ต่อไปเพื่อดูว่ามีคู่ใดบ้างที่แตกต่างกันโดยใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งในการวิจัยได้สังเคราะห์จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 400 ฉบับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี และความแตกต่างของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีจำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาไว้ ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 และเพศชายจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 70 ปีบริบูรณ์ จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาทขึ้นไป จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3

ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านร่างกาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความรู้สึกพึงพอใจกับการนอนพักผ่อนวันละ 6-8 ชั่วโมงต่อวัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.93) รองลงมาคือ ความรู้สึกพึงพอใจกับภาวะสุขภาพ เช่น การมีร่างกายที่สมบูรณ์ ไม่มีโรคประจำตัว (ค่าเฉลี่ย 3.82) การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากสมาชิกครอบครัวเมื่อยามเจ็บป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.74) สามารถดำรงชีวิตโดยไม่พึ่งพาบุคคลอื่น (ค่าเฉลี่ย 3.73) และความรู้สึกพึงพอใจกับการหาใจได้เป็นอย่างดีโดยไม่หอบเหนื่อย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.67) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สามารถจัดการกับความเหงา ความเศร้า ความวิตกกังวลได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.02) รองลงมาคือ สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวต่าง ๆ ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.93) ได้มีโอกาสพักผ่อนคลายเครียดกับตัวเองหรือคนในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.91) มีความสุข ความสงบ และความหวังในชีวิต (ค่าเฉลี่ย 3.63) และมีความคิด ความจำและสมาธิในการตัดสินใจที่จะเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.49) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความรู้สึกปลอดภัยต่อการดำรงชีวิตในชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) รองลงมา คือ มีการเดินทางที่สะดวกรวดเร็ว เช่น รถโดยสารประจำทาง และสภาพแวดล้อมในชุมชนมีความ ร่มรื่น มีที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสุขภาพ สวนสาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 4.18) มีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมในชุมชน เช่น อากาศ กลิ่น การจัดการขยะ (ค่าเฉลี่ย 4.17) และความพึงพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.12) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความพึงพอใจและได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางชุมชนหรือเทศบาลจัดขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) รองลงมาคือ ได้รับโอกาสทางด้านสังคมและได้มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม (ค่าเฉลี่ย 4.21) สามารถเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีมีปรับตัวและได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.07) และได้รับความสุขจากคนในครอบครัวในการดูแลเอาใจใส่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ อภิปรายผลการศึกษาไว้ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อม คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คุณภาพชีวิต ด้านจิตใจ และคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ซึ่งเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

จากผลการศึกษาพบได้ว่าผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีความพึงพอใจต่อสภาวะสุขภาพการที่มีร่างกายที่สมบูรณ์การไม่มีโรคประจำตัวเพราะได้รับการดูแลจากบุตรหลาน และคนในครอบครัว มีสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่พักอาศัยที่มีความปลอดภัยที่เอื้อต่อการเดินทาง ที่สะดวก สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาบุคคลอื่น และยอมรับการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวต่าง ๆ ได้ การที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมและชุมชนจะทำให้ผู้สูงอายุได้พบปะกับบุคคลอื่นและเป็นที่ ยอมรับจากเพื่อนบ้านและคนในชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัยจะทำให้ ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่า และขจัดความเหงาให้แก่ผู้สูงอายุได้ รวมทั้งการได้รับความช่วยเหลือจากคนสังคม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การได้รับสวัสดิการแห่งรัฐที่ทั่วถึง เช่น หลักประกันรายได้ผู้สูงอายุ หลักประกัน สุขภาพ และสิทธิการรักษาต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกระดับและนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

สอดคล้อง กับแนวคิดของ UNESCO (1978) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิต คือ ความรู้สึกของความ เป็นอยู่ที่น่าพอใจ และมีความสุขต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญต่อบุคคลนั้น ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่ สุขภาพ อนามัย การศึกษา สภาพแวดล้อม ทรัพยากร รายได้ อาคารและที่อยู่อาศัย

สอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก WHO (1993) ที่กำหนดไว้ว่า คุณภาพชีวิต เป็นสถานะความเป็นอยู่ในการรับรู้ของคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลที่จะส่งผลต่อเป้าหมายและความคาดหวัง เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย คือ การรับรู้ทางสภาพร่างกายของ บุคคลที่มีผลต่อชีวิตประจำวัน ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ด้านจิตใจ คือ การรับรู้ถึงสภาพ จิตใจของตนเองทั้งทางบวกและทางลบที่ส่งผลต่อตนเองทางด้านความคิด ความสามารถ ความจำ และสมาธิ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นในการให้ความช่วยเหลือ การได้รับจากสังคม และการเป็นผู้ช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมอีกด้วย และ ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมที่ส่งต่อการดำเนินชีวิต ความปลอดภัย และความมั่นคงในชีวิต

สอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพชีวิตของ วิภาพร มาพบสุข (2550) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิต คือ ความรู้สึกความเป็นอยู่ที่น่าพอใจ มีความพอใจกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อบุคคลโดยมีปัจจัยของ คุณภาพชีวิตหลายอย่างที่มีความเชื่อมโยงกัน เช่น สุขภาพ การศึกษา รายได้ ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมและ ทรัพยากร

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร โพธิ์นาม และคณะ (2552) ได้ทำการศึกษาผู้สูงอายุไทย : บริบท ของจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี มีความพึงพอใจในชีวิต และสุขภาพทั่วไปที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต คือ การมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าใน ตัวเอง และรายได้ เมื่อพิจารณาด้านความสุข พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับของความสุขในระดับสูง คือ การเห็น

คุณค่าในตนเอง การเป็นสมาชิกของชมรม การเข้าร่วมชมรม และได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยในต่างต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ด้านการส่งเสริมอาชีพ แรงงาน การส่งเสริมอาชีพหลังวัยเกษียณ ด้านการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญต่อสังคมที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย
2. ควรมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริงเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งต่อไป
3. ควรศึกษาการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในพื้นที่อื่น ๆ ในระดับท้องถิ่น ให้กว้างมากขึ้นเพื่อหาความแตกต่างและได้ข้อมูลที่หลากหลายที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. (2558). **โครงการการพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบองค์รวมในเขตเทศบาลนครนนทบุรี การวิจัยโครงการระยะที่ 1 “การสำรวจสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี”**. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์พิมพ์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2560 สนับสนุนโดยกองทุนผู้สูงอายุ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: เดือนตุลาจำกัด.
- วิภาพร มาพบสุข. (2550). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม**. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- สมพร โพธิ์นาม และคณะ. (2552). **ผู้สูงอายุไทย บริบทของจังหวัดมหาสารคาม**. วารสารศรีนครินทร์เวชสาร. 24(3), 197-205.
- UNESCO. (1978). **Indicators of Environmental Quality and Quality of Life**. Paris: UNESCO.
- World Health Organization. (1993). **Global Strategy for Health for All by the Year 2000**. Geneva (Health for All) Series No. 6.